

18. BASKI

can
çağdaş

1982

NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

ON İKİ
GEZİCİ ÖYKÜ

Çeviri: İNCİ KUT

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ
ON İKİ
GEZİCİ ÖYKÜ

Can aędaş

On İki Gezici Öykü, Gabriel García Márquez

İspanyolca aslından çeviren: İnci Kut

Doce cuentos peregrinos

© 1992, Gabriel García Márquez ve Gabriel García Márquez vârisleri

© 1993, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1993

18. basım: Ekim 2023, İstanbul

Bu kitabın 18. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-4416-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ
ON İKİ
GEZİCİ ÖYKÜ

ÖYKÜ

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

♥can

Gabriel García Márquez'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Başkan Babamızın Sonbaharı, 1982

Bir Kayıp Denizci, 1982

Kırmızı Pazartesi, 1982

Şer Saati, 1983

Yaprak Fırtınası, 1983

Yüzyıllık Yalnızlık, 1984

Kolera Günlerinde Aşk, 1989

Labirentindeki General, 1990

İyi Kalpli Eréndira, 1991

Hanım Ana'nın Cenaze Töreni, 1992

Aşk ve Öbür Cinler, 1994

Bir Kaçırılma Öyküsü, 1996

Şili'de Gizlice, 1996

Anlatmak İçin Yaşamak, 2005

Benim Hüzünlü Orospularım, 2005

Mavi Köpeğin Gözleri, 2011

Doğu Avrupa'da Yolculuk, 2016

Öyküler, 2021

Yüzyılın Skandalı: Gazete ve dergi metinleri (1950-1984), 2021

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ, 1928'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu. Hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Yine aynı yıllarda öykü yazmaya başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı, *Yaprak Fırtınası*'ydi. *Albaya Mektup Yok*, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüydü. Bunu *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* (1962) ve *Şer Saati* (1962) izledi. García Márquez, en tanınmış romanı *Yüzyıllık Yalnızlık*'i (1967), Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. *Yüzyıllık Yalnızlık*'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini *İyi Kalpli Eréndira* (1972) adlı kitapta toplayan yazar, daha sonra birbiri ardı sıra *Mavi Köpeğin Gözleri*'ni (1972), *Başkan Babamızın Sonbaharı*'nı (1975), *Kırmızı Pazartesi*'yi (1981), *Kolera Günlerinde Aşk*'i (1985), Simón Bolívar'ın yaşamının son aylarını konu edinen *Labirentindeki General*'i (1989), anılarını kaleme aldığı *Anlatmak İçin Yaşamak*'i (2002) yayımladı. García Márquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. 2014'te Meksika'da seksen yedi yaşında öldü.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. İspanyol dili ve grameri üzerine sözlükler ve dilbilgisi kitapları yayımladı. Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve Jose Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

İçindekiler

Neden On İki, Neden Öykü ve Neden Gezici.....	11
İyi Yolculuklar, Sayın Başkan	17
Azize.....	47
Uyuyan Güzelin Uçağı.....	65
“Kendimi Rüya Görmek İçin Kiralıyorum”	73
“Ben Yalnızca Telefon Etmeye Gelmişim”	81
Ağustos Korkuları.....	101
María dos Prazeres	105
Zehirlenmiş On Yedi İngiliz	123
Poyraz	139
Señora Forbes’in Mutlu Yazı.....	147
Işık Su Gibidir.....	163
Karda Kan İzlerin	169

Neden on iki, neden öykü ve neden gezici

Bu kitaptaki on iki öykü, Őu geçtiğimiz on sekiz yıllık süre içinde yazıldı. Son biçimlerini almadan önce, ilerinden beş tanesi gazete haberi ve senaryo halindeydi, bir tanesi de bir televizyon dizisiydi. Bir baŐkasını, bundan on beş yıl önce banda kaydedilen bir söyleŐide anlatmıŐtım, anlattığım arkadaŐım da onu yazıya döküp yayımladı; işte o yayımdan yola çıkarak bu kez yeniden yazdım bu öyküyü. Büyüdükleri zaman yazar olmak isteyen çocukların, bu yazı yazma illetinin ne doymak bilmez bir ömür trps olduğunu Őimdiden anlamaları için bile olsa anlatmaya değer, garip bir yaratıcılık deneyimi oldu bu.

Öyküyü yazma düŐüncesi, ilk olarak yetmiŐli yılların baŐında, Barcelona'da beş yıl yaŐadıktan sonra gördüğüm ilginç bir rüya yüzünden geldi aklıma. Rüyamda kendi cenazemde olduğumu görmüŐtüm, koyu renk yas giysilerine bürünmüŐ, ama bir eğlence havası içindeki bir grup dostumun arasında yürüyordum. Bir arada olmaktan hepimiz mutlu görünüyorduk. Hele ben, uzun zamandan beri görmediğim o en eski, en sevdiğim Latin Amerikalı dostlarımla birlikte olmak için ölümün bana verdiği bu olağanüstü fırsattan dolayı hepsinden daha çok mutluydum. Törenin sonunda herkes gitmeye baŐladıđında ben de onlarla birlikte gitmeye yeltendim, ama ilelerinden biri, kesin bir ciddiyetle benim için eğlencenin artık sona erdiğini anlattı. "Bir yere gidemeyecek olan tek kiŐi sensin," dedi bana. Ölümün, bir daha asla dostlarla birlikte olamamak demek olduğunu ancak o zaman anlayabildim.

Nedendir bilmem, bu örnek rüyayı, kendi kimliđimin bi-

lincine varma biçiminde yorumladım ve bunun, Avrupa'daki Latin Amerikalıların başlarına gelen garip olaylar hakkında yazı yazmak üzere iyi bir başlangıç olacağını düşündüm. Yürekliendirici bir buluş olmuştu bu, çünkü en çetin, en cüretli çalışmam olan *Başkan Babamızın Sonbaharı*'nı daha yeni bitirmiştim ve yoluma nereden devam edeceğimi bilemiyordum.

İki yıl boyunca, aklıma gelen konuları, onlarla ne yapacağıma henüz bir karar vermeden not ettim. Bu işe başlamaya karar verdiğim gece evde bir not defteri bile bulamadığımdan çocuklarım, okul defterlerinden birini ödünç vermişlerdi bana. Sık sık yaptığımız yolculuklarda kaybolmasın diye, okul çantalarında kendileri taşıyorlardı defteri. Sonunda altmış dört konuyu öyle ayrıntılı biçimde not etmiştim ki, geriye yalnızca onları yazıya dökmek kalıyordu.

1974 yılında, Barcelona dönüşü gittiğim Meksika'dayken bu kitabın, başlangıçta düşündüğüm gibi bir roman değil, şiirselliğin hünerleri sayesinde ölümlü niteliğinden kurtulmuş gazete haberlerine dayalı kısa öyküler olması gerektiğini anladım. O zamana kadar üç öykü kitabı yazmıştım. Ancak bunların hiçbirini, bir bütün olarak düşünülüp anlaşılmamış, her bir öykü tek başına bir olay olarak kabul edilmişti. Böylelikle, bu altmış dört öykünün yazılması, hepsini ana hatlarıyla tek bir plana göre ve okuyucunun belleğinde birbirlerinden ayrılmaz kılacak bir renk ve anlatım birliği içinde yazmayı başaracak olursam, harikulade bir serüven olabilirdi.

Bunlardan ilk ikisini –“Karda Kan İzlerin” ile “Señora Forbes'in Mutlu Yazı”nı– 1976'da yazdım, çeşitli ülkelerde çıkan edebiyat eklerinde de hemen yayımlandı. Arada bir gün bile dinlenmemiştim, ama kendi cenazemle ilgili olan üçüncü öykünün yarısında, roman yazıyor olsaydım bu kadar yorulmayacağımı hissettim. Dördüncüde de aynı duyguya kapılmıştım. O kadar ki, öyküleri bitirecek gücü bulamadım kendimde. Nedenini şimdi anlıyorum: Kısa bir öykü yazarken harcanan çaba, bir romana başlarkenki çabayla aynı derecede yoğun oluyor. Romanın ilk paragrafında her şeyi tanımlamak gerekiyor: yapıyı, tonu, üslubu, tempoyu, uzunluğu, hatta bazen herhangi bir kişinin karakterini. Artık geri kalanı, insanın akla gelebilecek en mahrem, en tek kişilik zevki olan yazı yazma zevkidir ve insan, ömrünün geri kalanını yazdığı kitabı düzelt-

mekle geçiriyorsa, yazmaya başlamak için şart olan aynı demir gibi irade, onu bitirmek için de gereklidir de ondan. Oysa öykünün ne başı vardır ne de sonu: Kıvamını bulur ya da bulmaz. Bulmazsa, insanın hem kendi deneyimi, hem de başkalarının deneyimleri, çoğu kez onu çöp sepetine atıp başka bir yoldan yeniden başlamanın en sağlıklı çare olduğunu öğretir ona. Kim olduğunu anımsayamadığım biri, avutucu bir cümleyle ne de güzel söylemişti: “İyi bir yazar, yayımladıklarından çok, yırtıp attıklarıyla değerlendirilir.” Taslaklarla notları elbette yırtıp atmadım, ama daha beterini yaptım: Onları unuttum gitti.

O defterin, 1978 yılına kadar, bir kâğıt fırtınası içinde boğulup gitmiş bir halde Meksika’daki yazı masamın üzerinde durduğunu hatırlıyorum. Günlerden bir gün, başka bir şey ararken, onu bir süredir gözden kaybettiğimin farkına vardım. Oralı olmadım. Ama gerçekten masanın üzerinde olmadığı kanısına varınca paniğe kapıldım. Evin içinde aranmadık yer kalmadı. Mobilyaları kaldırdık, kitapların arkasına düşmediğinden emin olmak için kitaplığı söktük ve hizmetkârlarla dostları başışlanamaz sorgulamalardan geçirdik. İzi bile yoktu. Bunun tek açıklaması –yoksa akla en yatkın olanı mı?–, sık sık yaptığım onca kâğıt imhası sırasında defterin çöp tenekesine atılmış olmasıydı.

Gösterdiğim tepkiye kendim de şaşım: Neredeyse dört yıl boyunca unutmuş olduğum konular, benim için bir onur sorununa dönüşmüştü. Onları ne pahasına olursa olsun geri kazanmak için yeniden yazmak gibi zorlu bir çalışmaya girişerek, otuz tanesinin notlarını yeni baştan oluşturmayı başardım. Konuları anımsama çabasının başlı başına bir arındırma yerine geçmesiyle, bana kurtarılamayacak gibi görünenleri acımasızca safdışı bırakmışım ve böylece on sekiz taneye inmişti. Bu kez onları hiç ara vermeden yazmayı sürdürme azmi bana güç veriyordu, ama çok geçmeden onlara olan hevesimi kaybettiğimin farkına vardım. Yine de yeni yazarlara her zaman verdiğim öğüdün tersine, onları çöpe atmayıp yeniden rafa kaldırdım. Ne olur ne olmaz diye.

1979 yılında, *Kırmızı Pazartesi*’ye başladığım sıralarda, iki kitap arasındaki duraklamalarda yazı yazma alışkanlığımı kaybettiğimi ve yeniden başlamanın her defasında bana daha zor geldiğini anladım. Bu yüzden de hazır elim ısınmışken disipli-

nimi kaybetmeyeyim diye 1980 Ekimi'yle 1984 Martı arasında, çeşitli ülkelerin gazetelerine haftalık yazılar yazmaya koyuldum. İşte o zaman, defterdeki notlarla ilgili kavgamın bir edebi tür sorunu olduğu ve aslında öykü değil, gazete haberi olmaları gerektiği fikrine kapıldım. Defterden aldığım beş haberi yayımladıktan sonradır ki yeniden fikir değiştirdim: Sinema için daha uygundular. Beş filmle bir televizyon dizisi böyle yapıldı işte.

Önceden hiç aklıma gelmemiş olan bir şey varsa o da basın ve sinema çalışmalarının, öyküler hakkındaki bazı fikirlerimi değiştirecek olmasıydı; o derece ki, şimdi onları son biçimiyle kaleme alırken kendi fikirlerimi, senaryoların yazılması sırasında yönetmenlerin bana verdikleri fikirlerden cımbızla tek tek ayırmaya özen göstermek zorunda kaldım. Üstelik, beş ayrı yaratıcıyla aynı anda çalışmak, öyküleri yazmak için bambaşka bir yöntem getirmişti aklıma: Boş vaktim olduğunda bir tanesine başlıyor, kendimi yorgun hissettiğimde ya da beklenmedik herhangi bir proje çıktığında bir kenara bırakıyordum, sonra da bir başkasına başlıyordum. Bir yıldan biraz uzun bir sürede, on sekiz konunun altısı kâğıt sepetine gitmişti, kendi cenazemle ilgili olanı da onların arasındaydı, çünkü rüyadaki gibi bir eğlence havasını vermeyi bir türlü becerememiştim. Buna karşın, geri kalan öyküler, uzun bir yaşam için soluk almaya başlar gibiydiler.

İşte onlar, bu kitaptaki on iki öykü. İki yıl daha kesintilerle süren bir çalışmadan sonra geçen eylülde baskıya hazır haldeydiler. Ve böylece, son dakikada son bir kuşku içimi kemirmiş olmasaydı, çöp kutusuna gide gele yılan hikâyesine dönen bu bitmek bilmez gezicilikleri sona ermiş olabilirdi. Öykülerin geçtiği çeşitli Avrupa kentlerini aklımdan ve uzaktan betimlemiş olduğumdan, neredeyse yirmi yıl sonra anıların doğruluğunu kanıtlamak isteyerek Barcelona, Cenevre, Roma ve Paris'e kısa bir keşif gezisine çıktım.

Bunların hiçbirinin artık anılarımla bir ilgisi kalmamıştı. Bugünkü Avrupa'nın her yerinde olduğu gibi hepsi de, şaşırıcı bir yatırımla bir garip olmuşlardı: Gerçek anılar, belleğin hayaletleri gibi görünüyordular bana, sahte olanlar ise gerçekleri bozacak kadar inandırıcıydılar. O kadar ki, hayal kırıklığıyla nostalji arasındaki çizgiyi ayırt etmek olanaksızdı benim

için. Bu da son çözüm biçimi oldu. Çünkü kitabı bitirmek için bana asıl neyin gerektiğini sonunda bulmuştum: Zaman içinde oluşacak bir perspektifi, ancak yılların akışı verebilirdi bana.

O mutlu yolculuktan dönüşte, öykülerin hepsini hummalı bir sekiz ay içinde yeni baştan yazdım ve bu süre içinde gerçek yaşamın nerede bitip hayal gücünün nerede başladığını kendi kendime sorma gereğini duymadım, çünkü yirmi yıl önce Avrupa'da yaşananların hiçbirinin belki de doğru olmadığı kuşkusu yardımcı oluyordu bana. O zaman yazı yazmam öylesine akıcı bir hal almıştı ki, sırf anlatma zevki için yazdığımı hissediyordum ara sıra; belki de insanda "levitasyon"^{a1} en çok benzeyen ruhsal durum buydu. Dahası, öykülerin hepsinin birden üzerinde çalışmak ve birinden öbürüne özgürce atlamak sayesinde, daha önceki başlayışların verdiği bıkkınlıktan beni kurtaran, yararsız fazlalıkları ve tehlikeli çelişkileri yok etmeme yardımcı olan panoramik bir görüş elde etmiştim. Böylece, hep yazmak istediğim öykü kitabına en yakın olanı yazmayı başardığımı sanıyorum.

Belirsizliğin getirdiği aksilikleri aşabilmek için savaşım vererek oradan oraya onca gidip geldikten sonra sofraya konmaya hazır işte. İlk ikisi dışında, öykülerin hepsi aynı anda bitirildi ve hepsinin üzerinde başladığım tarih var. Bu kitapta yer aldıkları sıra, not defterindeki sıranın eşi.

Bir öykünün her bir yazılışının, bir öncekinden daha iyi olduğuna inanmışımdır hep. O halde, hangisinin en sonuncusu olması gerektiğini nereden bileceğiz? Zekânın yasalarına değil, içgüdülerin büyüüne kulak veren bir meslek sırrı bu; tıpkı pişirdiği çorbanın ne zaman hazır olduğunu bilen aşçı gibi. Yine de ne olur ne olmaz diye, onları bir daha okumaya çağım; kitaplarımın hiçbirini pişman olma korkusuyla asla bir daha okumadığım gibi. Onları okuyacak olanlar, onlarla ne yapılacağını bilirler. Neyse ki kâğıt sepetine atılmak, bu *On İki Gezici Öykü* için yuvaya dönüşün ferahlığı gibi olacaktır herhalde.

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ
Cartagena de Indias, Nisan 1992

1. İrade gücüyle havada yükselme yeteneği. (Ç.N.)

İYİ YOLCULUKLAR SAYIN BAŞKAN

Tenha parktaki sarı yaprakların altında bir banka oturmuş, iki eliyle bastonunun gümüş sapına dayanıp tüyleri tozlanmış kuğuları seyrederken ölümü düşünüyordu. Cenevre'ye ilk geldiğinde göl tertemiz ve berraktı; insanların elinden yem yemeye gelen uysal martılar, organzadan volanları ve ipekten küçük şemsiyeleriyle akşamın altısında hayaletleri andıran kiralık kadınlar vardı. Şimdi ise gözün alabildiği kadarıyla çevrede görülen tek dişi, ıssız rıhtımdaki çiçekçi kadındı. Zamanın, yalnızca kendi hayatında değil, dünyada da böylesine yıkıma neden olabileceğine inanmak zor geliyordu ona.

Tanınmayan ünlülerle dolu bu kentte, o da onlardan biriydi. Beyaz çizgili lacivert bir kostümle brokar bir yelek, emekli hâkimlerin giydiği türden katı bir şapka giymişti. Fiyakalı bir silahşor bıyığı, romantik kıvrımlarla uzayan gür ve mavimtırak saçları, sol yüzükparmağında dul yüzüğüyle arpistlerinkini andırır elleri, hayat dolu gözleri vardı. Sağlık durumunu ele veren tek şey, yıpranmış cildi idi. Yine de yetmiş üç yaşına rağmen hâlâ son derece zarifti. Ancak o sabah hiç de bundan gururlanacak halde hissetmiyordu kendini. Şan şeref ve iktidar yılları, bir daha geri gelmemek üzere geçip gitmişti, şimdi ise yalnızca ölüme doğru giden yıllar vardı önünde.

Cenevre'ye, Martinik'teki doktorların ne olduğunu bilemedikleri bir ağrıya kesin bir yanıt aramak üzere, her iki dünya savaşından sonra yeniden gelmişti. Başlangıçta on beş günden fazla kalmayı düşünmemişti, ama yorucu testler ve belirsiz sonuçlarla altı hafta geçmişti bile, hâlâ da işin sonuna gelmiş görünmüyorlardı. Ağrıyı karaciğerde, böbrekte, pankreasta, hatta en az duyulan prostatta araştırmışlardı. Kendisini gören onca doktorun içinde en az tanınan birinin, sabah saat dokuz için nöroloji kliniğinde randevu verdiği, gelmesini hiç istemediği o perşembe gününe kadar sürmüştü bu araştırma.

Doktorun ofisi, bir rahip hücrelerini andırıyordu; kendisi de ufak tefek, kederli suratlı bir adamdı, başparmağındaki bir kırık yüzünden sağ eli alçıya alınmıştı. Işığı söndürdüğünde, bir belkemiği röntgeni aydınlandı ekranda; doktor, bir işaret çubuğuyla, belin alt kısmında birbirine bitişmiş iki omur kemiğini gösterene kadar, bu röntgen filminin kendisine ait olduğunu anlayamamıştı.

“Ağrınız işte burada,” dedi doktor.

Kendisi için sorun bu kadar basit değildi. Nerede olduğu belirsiz, kaypak bir ağrıydı onunki; kâh sağ kaburgalarında duyulur gibi oluyordu kâh karnının altında; sık sık da kasığında ani bir batmayla beklenmedik bir biçimde belli ediyordu kendini. Doktor, çubuğun ucunu ekranın üzerinde hareketsiz tutarak durup dinledi onu. “İşte bu yüzden bunca zamandır bizi şaşırttı,” dedi. “Ama artık burada olduğunu biliyoruz.” Sonra işaretparmağını şakağına dayayarak açıkladı:

“Gerçi işin en doğrusu, sayın başkan, bütün ağrı burada.” Doktorun meslek üslubu öylesine dramatikti ki, son yargısı pek de vahim görünmedi ona: Başkanın, riskli ve kaçınılmaz bir ameliyat geçirmesi gerekiyordu. Risk oranının ne olduğunu sorduğunda, yaşlı doktor onu bir belirsizlik havası içinde bıraktı.

“Kesin olarak söyleyemeyiz,” dedi.

Açıkladığına göre, kısa bir süre öncesine kadar beklenmedik tehlike oranı, hatta çeşitli derecelerde felç riskleri çok yüksekti. Ama her iki savaştan sonra tıpta kaydedilen ilerlemelerle bu korkular artık geçmişte kalmıştı.

“İç huzuruyla gidin,” diye sözünü tamamladı. “İşlerinizi yoluna koyun ve bizi haberdar edin. Yalnız bir şey var, unutmayın ki ne kadar erken olursa o kadar iyi.”

Bu kötü haberi sindirebilmek için hiç de güzel bir sabah değildi, hele açık havada. Otelden sabah çok erken çıkmış, pencereden ışıltılı bir güneş gördüğü için de paltosunu almamıştı; ağır adımlarla, hastanenin bulunduğu Chemin du Beau Soleil'den İngiliz Parkı'ndaki kaçak âşıklar sığınağına kadar yürümüştü. Hep ölümü düşünerek orada bir saatten fazla geçirmişti ki o sırada sonbahar başladı. Göl, azgın bir okyanus gibi dalgalanmış, şiddetli bir rüzgâr martıları ürkütüp son yaprakları da sürüklemişti. Başkan, yerinden kalktı, çiçekçi kadından satın alacağı yerde, parktaki tarhlardan birinden bir margörit koparıp yakasına taktı. Kadın onu görmüştü.

“O çiçekler Tanrı'nın değil, beyefendi,” dedi sinirlererek. “Belediyenin.”

Başkan, hiç oralı olmadı. Bastonunu orta yerinden tutup ara sıra da çapkın bir tavırla çevirerek hafif adımlarla uzaklaştı. Mont Blanc Köprüsü'nde, ani rüzgârla deli gibi çırpınan Konfederasyon bayraklarını alelacele yerlerinden söküyorlardı, tepesi köpüklü o upuzun fiskiye de vaktinden önce kapatılmıştı. Başkan, rıhtımda her zaman oturduğu kahveyi tanıyamadı, çünkü kapı önündeki yeşil tentesini kaldırmışlardı, çiçekler içindeki yazlık teraslar da az önce kapanmıştı. Salondaki lambalar güpegündüz yanıyor, yaylı çalgılar dörtlüsü kasvetli bir Mozart çalıyordu. Başkan, resepsiyonda müşterilere ay-

rılmış olan gazetelerden birini aldı, şapkasıyla bastonunu askıya astı, en uzak masalardan birinde oturup okumak üzere altın çerçeveli gözlüğünü taktı ve ancak o zaman fark etti sonbaharın geldiğini. Latin Amerika ülkeleri hakkında bir haberle kırk yılda bir karşılaştığı dış haberler sayfasından başladı okumaya; garson her günkü Evi-an şişesini masasına götürene kadar da gazeteyi arkadan öne doğru okumayı sürdürdü. Doktorların yasaklaması yüzünden kahve içme alışkanlığından vazgeçeli otuz yıldan fazla olmuştu. Ama o zaman şöyle demişti: “Günün birinde öleceğimi kesin olarak bilirsem, yeniden kahve içerim.” Belki de o gün gelmişti.

“Bana bir de kahve getirin,” diye buyurdu, kusursuz bir Fransızcayla. Sonra da çift anlamlı olmasına aldırmandan ekledi: “İtalyan usulü olsun, şöyle ölüyü diriltecek gibisinden.”

Şeker koymadan, ağır ağır yudumlayarak içti kahvesini, sonra da kahvenin telvesi, onca yıldan sonra kaderini çizecek vakti bulsun diye fincanı tabağa başaşağı kapattı. Yeniden kavuştuğu o lezzet, onu bir an için kötü düşüncelerden uzaklaştırmıştı. Kısa bir süre sonra, sanki aynı falcılığın bir parçasıymış gibi birisinin kendisine bakmakta olduğunu hissetti. Bunun üzerine belli etmeden gazeteyi çekerek gözlüğünün üzerinden baktı ve spor bir şapkaıyla süet bir ceket giymiş, tıraşsız, soluk yüzlü bir adamın, onun bakışlarıyla karşılaşmamak için gözlerini hemen başka yöne çevirdiğini gördü.

Yüzü yabancı gelmiyordu. Hastanenin holünde birçok kez karşılaşmışlardı; bir gün Promenade du Lac'ta kuğuları seyredirken onu küçük bir motosiklet üzerinde yine görmüştü, ama tanıdığını hissetmemişti. Yine de sürgünde peşini bırakmayan onca fanteziden biri olabileceğini göz ardı etmedi.

Kendini Brahms'ın muhteşem çellolarına bırakarak,

acele etmeden gazetesini okuyup bitirdi; ta ki ağrısı, müziğin yatıştırıcı etkisini bastırana kadar. O zaman, yelek cebinde taşıdığı köstekli küçük altın saatini çıkarıp baktı ve öğleyin alması gereken ağrı kesici iki hapı Evian suyunun kalaniyla aldı. Gözlüğünü çıkarmadan önce kahvenin çökeltisinde yazgısını okudu ve buz gibi bir ürperti hissetti: Orada da belirsizlik vardı. En sonunda da cimri-ce bir bahşişle hesabı ödedi, bastonuyla şapkasını askıdan aldı, kendisine bakmakta olan adama bakmadan sokağa çıktı. Rüzgârdan dağılmış çiçek tarhlarının kenarından hafif adımlarla yürüyerek uzaklaştı, kendisini o bakışlardan kurtulmuş hissediyordu. Ama çok geçmeden arkasında ayak sesleri duydu, köşeyi dönerken durup arkaya baktı. Kendisini izlemekte olan adam, onunla çarpışmamak için aniden durmak zorunda kalmış, iki karış ötesinde şaşkın şaşkın ona bakıyordu.

“Sayın başkan...” diye mırıldandı adam.

“Paranızı verenlere söyleyin, hayale kapılmasınlar,” dedi başkan, gülümsemeyi ve sesindeki tatlılığı bırakmadan. “Sağlığım çok iyi.”

“Bunu kimse benden iyi bilemez,” dedi öteki, karşısındakinin saygınlığı altında ezilerek. “Ben hastanede çalışıyorum.”

Adamın diksiyonu ve ses ahengi, hatta çekingenliği, yontulmamış bir Karayıplı olduğunu belli ediyordu.

“Herhalde doktor olduğunuzu söylemeyeceksiniz,” dedi başkan.

“Daha ne isterdim, efendim,” dedi adam. “Ambulans şoförüüm ben.”

“Kusura bakmayın,” dedi başkan, yanıldığını anlayarak. “Zor bir iş olmalı.”

“Sizinki kadar zor değil, efendim.”

Başkan, merakını gizlemeden baktı ona, iki eliyle birden bastonuna dayanarak içten bir ilgiyle sordu:

“Nerelisiniz?”

“Karayıplıyım.”

“Anlamıştım,” dedi başkan. “Ama neresinden?”

“Sizinle aynı taraftan, efendim,” dedi adam ve ona elini uzattı: “Adım, Homero Rey.”

Başkan, adamın elini bırakmadan şaşkınlıkla sözünü kesti.

“Vay canına!” dedi. “Ne hoş bir isim!”

Homero, gevşedi.

“Dahası var,” dedi. “Homero Rey de la Casa.”

Bıçak gibi kesen bir kış rüzgârı, onları sokağın ortasında hazırlıksız yakalamıştı. Başkan, iliklerine kadar titremişti, hep öğle yemeğini yediği iki blok ötedeki yoksullar yurduna kadar kalan yolu paltosuz yürüyemeyeceğini anladı.

“Yemek yediniz mi?” diye sordu Homero’ya.

“Öğle yemeği hiç yemem,” dedi Homero. “Yalnızca akşamları evimde yerim.”

“Bugünlük bu kuralı bozun,” dedi başkan, en sevimli halini takınarak. “Sizi yemeğe davet ediyorum.”

Koluna girerek karşıdaki restorana kadar götürdü; adı, altın harflerle *Le Boeuf Couronn*¹ diye öndeki tente-de yazılıydı. İçerisi dar ve sıcaktı, hiç boş yer yok gibiydi. Başkanı kimsenin tanımamasına şaşırان Homero Rey, yardım istemek için salonun dip tarafına kadar ilerledi.

“Halen görevde olan bir başkan mı?” diye sordu patron.

“Hayır,” dedi Homero. “Devrik bir başkan.”

Patron, keyifle gülümsedi.

“Öyleleri için,” dedi, “her zaman özel bir masam bulunur.”

1. (Fr.) Taçlı Sığır. (Ç.N.)

On İki Gezici Öykü, 1982 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Gabriel García Márquez'in 18 yıllık bir zaman diliminde aralıklarla tekrar tekrar kaleme aldığı kısa öyküleri bir araya getiriyor. Yıllar öncesinin gazete notları, senaryo ve TV dizisi tas-lakları, zamanla Márquez'in elinde usta işi, olağandışı birer öyküye dönüşmüş.

On İki Gezici Öykü'deki kısa öyküler, García Márquez'in 1970'te yayımlanan başyapıtı *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı anımsatan sahneler, olaylar ve imgelerle dolu. Márquez gerçeklik dünyasıyla düşler dünyasını buluşturmaktaki eşsiz yeteneğini bir kez daha ortaya koyuyor.

"Şenlikli ve hayatın tuhaflıklarına dair şaşılabilir güzelliklerle dolu. Bu hikâyeler gücünü, ister iyi ister kötü, ister kaba ister saf olsun, Márquez'in karakterleri için hissettiği cömert şefkat duygusundan alıyor."

William Boyd

#kolombiyaedebiyatı #büyülügerçekçilik #muhabirlik
#senaryotaslakları #rüya

 can

can yayinlari.com | | | | can yayinlari

Öykü

ISBN 978-975-07-4436-7

9 789750 744167